

A BÁCSORSZÁG ÉS REPRINT-SOROZATA, A BBVTT ÉVKÖNYVEI

Immár több mint húsz éve önálló folyóirat honismereti szemlénk, a *Bácsország*. A vajdasági honismeret szolgálatában áll, miközben nem hanyagolja el az egykori Bács-Bodrog megye (korábban egységes) szellemi térségének gazdag múltját sem. Megjelenésének több mint két évtizedes folyamatossága már önmagában véve eredménynek számít, hiszen voltak nehéz évek, pillanatok, amikor úgy tűnt, hogy a lap végképp be kell szüntesse megjelenését – létét minden egyes esetben az anyagi források hiánya veszélyeztette. Ám, úgy tűnik, ezeken a gondokon most túl vagyunk, egyrészt az anyaországi támogatásnak köszönhetően, másrészt az MNT pártfogása eredményeként, amiért ezúttal is köszönetet mondunk.

A *Bácsország* történetéről röviden csak annyit, hogy 1995-ben indult a *Hét Nap* c. szabadkai hetilap mellékleteként. Egy lelkes gárda bocsátotta útjára: Szekeres László régész (első főszerkesztőnk), Magyar László levéltáros, Ricz Péter régész, Lalia Gábor levéltáros és Szabó József újságíró. Ők valóban megérdemlik, hogy neveiket minden egyes jubileumunk alkalmával megemlítsük. Annál is inkább, mert a kilencvenes évek politikai légkörében komoly kiállást és nem kevés bátorságot jelentett egy ilyen kiadvány beindítása.

1998-tól önálló folyóirat lett a *Bácsország*. Kilépett a *Hét Nap* kötelékéből, majd új nyomdát és támogatókat talált. Az új alapító a szabadkai Népkör Magyar Művelődési Központ volt, az új nyomda és felelős kiadó pedig a szabadkai Grafoprodukt Kft., amelynek Özvegy Károly volt az igazgatója, illetve ma is az: továbbra is ott készül a folyóirat. Özvegy sok éven át támogatta anyagilag is a *Bácsország* megjelentetését, és segítette ki az orgánumot nehéz helyzetekből. Jórészt neki köszönhetjük eddigi folyamatos megjelenésünket, fennmaradásunkat.

Az önálló folyóirat első főszerkesztője Ricz Péter volt. 2001-ig a lap kéthavonta jelent meg, azóta pedig negyedévenként. 2005-től lett kiadója a Bácsország Honismereti Társaság, amely megalakulása óta a vajdasági honismereti mozgalom megteremtésén, megerősítésén fáradozott, illetve azon, hogy egybehangolja a kutatók munkáját. Az utóbbi néhány évben Hulló István magiszter, a szabadkai múzeum igazgatója áll a társaság élén, aki minden tekintetben gondját viseli a folyóiratnak, sőt időről időre munkatársként is szerepel. A szerkesztéspolitikát kezdettől fogva az volt, hogy a folyóirat legyen sokoldalú, sokszínű és széles skálájú, értékőrző, értékmentő és hagyománytisztelő honismereti szemle, múltunk és történelmünk értékeit bemutató, megcilllogtató kiadvány. Folyóiratunknak volt egy jeles szabadkai elődje, a 20. század elején, Csillag Károly szerkesztésében, 1904 és 1906 között megjelenő *Bácsország*. Nemcsak a nevét örököltük meg, hanem azt a gyakorlatot is, hogy történelmi témájú cikkeket is közölt.

Szekeres László egykori főszerkesztőnk szavait tartjuk ma is irányadónak, aki annak idején azt nyilatkozta, hogy a *Bácsország* „*legyen sokoldalú és széles skálájú honismereti szemléje a vajdasági magyarságnak, emlékeztetve őket gazdag múltjukra és történelmükre*”. Tehát egy népszerű, tudományos folyóiratról van szó, amely már régen kivívta helyét és meghonosodott a vajdasági magyar folyóiratok között, s amelyet olvasói gárdája éppen sajátos profilja miatt kedvel. Több mint húsz éve a honismereti kutatások előmozdítását ösztönzi, környezetismeretünk bővítését, s ennek szellemében biztosít megnyilatkozási lehetőséget a vajdasági helytörténészeknek, méghozzá azzal az őszinte meggyőződéssel, hogy a honismeret megismerése hozzátartozik egy művelt közösség, egy művelt társadalom mindennapjaihoz. Többek között azért, hogy tudjuk, kik vagyunk, honnan származunk, hol tartunk ma, és hová igyekszünk.

A *Bácsország* beindítása után, külön könyvsorozat megjelentetésére is sor került, azaz a Bácsország-könyvek kiadására, amely sorozat az utóbbi években, az anyagiak hiánya miatt elakadt. A munkát szeretnénk a jövőben folytatni néhány, vidékünket érintő történelmi mű kiadásával.

A másik nagy vállalkozásunk a Bács-Bodrog Megyei Történelmi Társulat Évkönyveinek reprint-sorozata, amelyet a *Bácsország* egyik elődjének tekint. 1885 és 1917 között számos érdekes és értékes tanulmányt közölt vidékünk múltjáról, melynek szerzői a kor legjelesebb történészei voltak: Iványi István, Dudás Gyula, Érdújhelyi Menyhért és mások. Nem vitás, hogy ezek az évkönyvek, amelyek harminchárom éven át jelentek meg, mindmáig a legkomolyabb és leggazdagabb történelmi és helytörténeti adatbázisai a mai Bácskának, ugyanakkor nehezen hozzáférhető ritkaságok is – nemigen jutnak hozzá a kutatók. E felismerésből kiindulva született meg még évekkel ezelőtt az ötlet, hogy hasonló kiadásban kellene megjelentetni. Az ötletet tett követte, és Özvegy Károlynak, valamint a Bácsország Honismereti Társaság vezetőségének köszönhetően be is indult a reprint-sorozat, amely ma már a VIII. kötetnél tart.

Talán nem érdektelen, ha most röviden szólok a sorozat legutóbb megjelentetett darabjairól, pontosabban az utóbbi négy kötet tartalmáról, amelyek az 1897 és 1908 közötti időszak történelmi tanulmányait tartalmazzák, tehát több mint két évtized termését, méghozzá a Bács megyei történészek legaktívabb időszakából, mondhatni, aranykorából.

Az 5. kötet az 1897 és 1899 között beérkezett tanulmányokat közli, többek között hozza a korábbi (1885 és 1896 között megjelentetett) évkönyvek repertóriumát, amely fontos segédeszköze a korábbi kötetek tanulmányozásának. Az érdekesebb írások közül kiemelhetjük azokat, amelyek Bács-Bodrog megye helyneveit, növényvilágát, vizeit, természeti jelenségeit, könyvtárait és nemességét vizsgálják. Emellett értékes tanulmányokat olvashatunk Csantavér, Béreg, Kupuszina, Gombos, Csonoplya, Bátmonostor, Zombor és Szabadka múltjáról, illetve a megyében végzett ásatások eredményeiről. Igen gazdag a kötet családtörténeti anyaga is, lévén, hogy adatokat szolgáltat a Becsei, a Vojnits, a Rudics és a Latinovics familia történetéhez.

A 6. kötet az 1900 és 1902 között készült tanulmányokat közli. Többek között írást olvashatunk a bácskai Tisza-vidékről a török kor után, a középkori céhekről és ipartestületekről, Bács-Bodrog megye 1763 előtti állapotáról, de a bácskai babonákról és a szabadkai római kori telepről is. Helytörténeti vonatkozású tanulmányt közöl Gombosról, Torzsáról és Monostorszezről, de egységes kimutatást is a megyében található romokról, emléksobrokról, régi építményekről, temető- és faluhelyekről. A 6. kötet legkiemelkedőbb tanulmánya Dudás Gyula munkája, *Az oktatásügy története Bács-Bodrog megyében*, amelyhez szervesen kapcsolódik egy megyei tanügyi helynévtár is. Érdekes írást olvashatunk továbbá Vörösmarty Mihály bácsalmási képviselőségéről, Czirfusz Ferencről, Hajnóczy Sámuelről, Schweidel Józsefről és Vetter Antalról. Több értekezés a megye területén feltárt régészeti emlékeket mutatja be.

A 7. kötet az 1903 és 1906 közötti írásokat tartalmazza. Tanulmányt olvashatunk Bács 17. és 18. századi múltjáról, Bács-Bodrog megye régi pecsétjeiről, a Kalocsa-Bács megyei klérus honvédelmi tevékenységéről a mohácsi vész előtt, a bácsalmási nemes közbirtokosságról, a torzsai németek és a bácskai szerbek szokásairól, a bácskai őstelepekről, a Bácskában található római sáncokról, Bodrog megye egykori főtisztviselőiről, a bácskai jakobinusokról stb. Fontos adalékokat szolgáltat e munka Zenta, Orom, Titel, Monostorszeg, Kishegyes, Bácsmadaras, Haraszi, Palánka, Ada, Szabadka és Zombor történetéhez. Írást olvashatunk továbbá Bácsmegyei Bánk Pálról, Schweidel Józsefről, Czibor Imréről, valamint Petúr Bács megyei főispánról.

Végezetül, röviden a 8. kötet tartalmáról, amely mindenekelőtt közli az 1885 és 1907 közötti kötetek szerzők és cikkek szerinti mutatóját, de beszámol a Társulat 25 éves történetéről, illetve jubileumáról is. Tanulmányt olvashatunk Baja múltjáról, Patachich Gábor Bács megyei főispán 1733. évi beiktatásáról, Bács-Bodrog megye érmészeti leleteiről, kőkorszakbeli temetkezési emlékekről, a begecsi romokról,

Deák Ferenc és Bács-Bodrog megye kapcsolatáról, négy XV. századi bácsi kanonokról, Kozma Lajos pirosi lelkész 1848-as feljegyzéseiről, Bács várának régiségeiről, bácskai helynevekről stb. Érdekes írást közöl a kötet Mária Terézia Bács megyétől kapott kávéjáról, József császár lakodalmának bácsmegyei vonatkozásairól, valamint a bácsi sokác és szerb népszokásokról. Itt olvashatunk még Türr Istvánról, Ugróczy Ferencről és id. Dömötör Pálról is.

Összegezve, az Évkönyv legújabb kötetei nemcsak értékes történelmi források, hanem élvezetes olvasmányok is egyben. A következő időszakban szeretnénk a sorozatot teljessé tenni, a még meg nem jelent kötetek kiadásával.

Németh Ferenc